

SÚVISLOSŤ ČÍNSKÝCH PRIAMÝCH INVESTÍCIÍ A NERASTNÉHO BOHATSTVA V AUTOKRATICKÝCH REŽIMOCH AFRIKY

Ing. Nóra Szikorová

ABSTRAKT

Názory na čínske investície v Afrických štátoch sa líšia. Väčšinou sú buď velebené alebo kritizované, a to najmä za zneužívanie skorumpovanosti a nedemokratickosti rentierskych štátov pre vlastné účely. Cieľom tohto článku je na základe štatistickej analýzy nájsť súvislosť medzi čínskymi priamymi investíciami a nerastným bohatstvom autokratických režimov Afriky. Práca preto vyčleňuje na základe indexu demokracie autokratické režimy v Afrike, následne analyzuje prienik týchto režimov s najväčšími recipientmi čínskych investícií v Afrike a skúma exporty nerastných surovín a ich kategórií z týchto štátov do sveta, ako aj podiel Číny na ich importe. Na základe týchto analýz dospievame k záveru, že vzhľadom na veľký počet autokratických režimov v Afrike, je ťažké ich pri obchodných a investičných vzťahoch obchádzať, čo demonštrujeme na komparácii investičných tokov EÚ 27 a USA. Podľa tejto analýzy zohráva teda aj pre Čínu podstatnú, resp. nepodstatnú rolu úroveň demokracie v investičných destináciách ako pre štáty EÚ 27. Súvislosť medzi hojnosťou nerastného bohatstva a tokmi čínskych PIZ je však podľa tejto analýzy nepopierateľná.

Kľúčové slová: PIZ, autokratické režimy, export nerastných surovín, neomerkantilizmus

ABSTRACT

Opinions about Chinese investments in Africa vary. The majority of them either glorify or criticize Chinese engagement in Africa. The main reason for criticism is taking advantage of non-democratic rentier states. The aim of this paper is to find causality between Chinese outward direct investments and natural resource-abundance of African states based on statistical data. On the basis of democracy index, we have identified the authoritarian regimes in Africa and further analyzed Chinese investment in them, as well as their exports of natural resources and Chinese share in them. On the basis of our analysis we come to the conclusion, that given the number of authoritarian regimes in Africa, not only China, but also the EU and USA invest mainly in authoritarian regimes. Thus, the democratic level of her investment destinations does not play important role for China. The causality between the natural resource abundance and the amount of Chinese investment flows is in our view undeniable.

Key words: ODI, authoritarian regimes, natural resource export, neo-mercantilism

JEL KLASIFIKÁCIA: F59, F14, F21

ÚVOD

Čínske investičné operácie v oblastiach Afriky bohatých na nerastné suroviny si získavajú za posledné desaťročie čoraz viac mediálnej, politickej ale i akademickej pozornosti. Čínu v západných kruhoch stále viac vnímajú ako novodobého merkantilistického vykorisťovateľa Afriky, ktorý sleduje svoj vlastný ekonomický blahobyt a využíva, resp. zneužíva čierny kontinent na dosiahnutie svojich cieľov. Ministerka zahraničných vecí USA Hillary Clintonová už niekoľkokrát vo svojich rozhovoroch s africkými lídrami, či v rozhovoroch pre médiá upozorňovala, že CLR predstavuje hrozbu pre Afriku. Najjednoduchšie sa vraj darí čínskym investorom podpisovať zmluvy s autokratickými vodcami

afrických štátov, ktorí sú v záujme udržania moci a vyhýbania sa eventuálnym protestom veľmi ochotní spolupracovať.

Na prvý pohľad sa situácia zdá jednoduchá: Čína potrebuje nerastné suroviny, aby udržala svoj ekonomický rast a Afrika poskytuje tieto suroviny za výhodných cenových podmienok. Čína je za to na jednej strane velebená za rozvoj zahraničného obchodu afrických štátov, na strane druhej je však ostro kritizovaná za pragmatický prístup k nim, ktorý nehľadá na dlhodobé následky tohto krátkodobého rastu, nevynímajúc environmentálny aspekt. Dôvodov je hneď niekoľko: chýbajúca potreba niest' zodpovednosť za udržateľnosť rozvoja afrických ekonomík a využívanie existencie a vytvárania rentierskych štátov, ktoré zlyhali po politickej stránke z dôvodu slabosti, resp. neexistencie vládnych inštitúcií, nezávislých médií a občianskej spoločnosti, kde sa nátlak a korupcia stali súčasťou vládnutia. Práve to podľa kritikov vyhovuje čínskej strane, pretože má tak zabezpečenú dlhodobú a stabilnú kooperáciu vďaka prehnanej závislosti týchto štátov od exportov nerastných surovín. Čínska vláda však sústavne odmieta tieto obvinenia.

Sú teda čínske investície determinované nerastným bohatstvom v afrických štátoch? Vyhľadávajú primárne autokratické režimy, ktorých vládu využívajú na vykorisťovanie čínskych nerastných surovín Afriky? Cieľom tohto článku je zodpovedať tieto otázky a overiť antagonistické tvrdenia prostredníctvom štatistickej analýzy, keďže existujúce publikácie k téme determinuje pôvod autora, ktorý buď háji alebo ostro kritizuje čínske angažovanie v autokratických štátoch Afriky, bohatých na nerastné suroviny. Prirodzene, čínski vedci revizionisticky obhajujú vystupovanie svojho štátu, zatiaľ čo západní sa väčšinou sústreďujú na ľudské práva a implikácie pre demokratizáciu týchto režimov.

1 Metodológia a dáta

Cieľom tohto článku je analyzovať súvislosť čínskych PIZ¹⁰¹ a nerastného bohatstva v autokratických štátoch Afriky. Na dosiahnutie tohto cieľa použijeme kategorizáciu krajín podľa indexu demokracie. V autokratických štátoch Afriky preskúmame toky a zásoby čínskych investícií a ich smerovanie do jednotlivých odvetví, ako aj obchodné väzby a komoditnú štruktúru obchodu medzi týmito štátmi a Čínou. Kvôli zachovaniu konzistentnosti dát, napriek existencii indexu demokracie na rok 2011, budeme používať delenie z roku 2010, keďže všetky ostatné štatistické údaje naposledy zverejnili za rok 2010. Potom vykonáme analýzu tokov a zásob čínskych investícií v týchto autokratických režimoch a ich komoditnú štruktúru exportu nerastných surovín rozdelenú do nasledovných kategórií:

- ropa
- zemný plyn
- uhlie
- kovy a rudy
- perly, drahé kovy a zlato

Následne identifikujeme tie autokratické režimy bohaté na nerastné suroviny, v ktorých je Čína ich hlavným odberateľom, urobíme analýzu významu nerastných surovín v kontexte čínskych PIZ a zodpovieme tak našu výskumnú otázku: Investuje Čína primárne v autokratických štátoch Afriky bohatých na nerastné suroviny?

Dáta o produkcii a rezervách energetických surovín čerpáme zo štatistických databáz *British Petrol*. Údaje o objeme obchodu s jednotlivými kategóriami nerastných surovín pochádzajú zo štatistických databáz UNCTAD. Uvedené údaje o čínskych investíciách v jednotlivých autokratických štátoch Afriky sú použité z čínskej verzie Štatistickej správy

¹⁰¹ PIZ – priame investície v zahraničí, ang. Ekvivalent ODI - Outward Direct Investments

o čínskych PIZ (orig. 中国对外直接投资统计公报) zverejňovanej každoročne Ministerstvom obchodu ČLR – MOFCOM.

2 Výsledky

2.1 Autokratické štáty v Afrike

Index demokracie, ktorý od roku 2007 zverejňuje *The Economist Intelligence Unit*, sleduje stupeň demokracie v 167 krajinách. Pokrýva väčšinu štátov sveta s výnimkou mikroštátov a závislých území. Index demokracie zohľadňuje päť kategórií: možnosť politickej voľby a pluralizmu, občiansku slobodu, funkčnosť vlády, politickú spoluúčasť a politickú kultúru. Krajiny rozdeľuje na plne demokratické, nefunkčné demokracie, hybridné režimy a autokratické (diktátorské) štáty.

Globálna finančná a hospodárska kríza spôsobila výrazný ústup demokracie v niektorých štátoch sveta a v rámci indexu demokracie došlo v niektorých prípadoch k rekatégorizácii štátov. V roku 2010, v porovnaní s rokom 2008, sa v 91 štátoch hodnoty indexu zhoršili, kým len v 48 štátoch bola zaznamenaná pozitívna zmena. V Afrike došlo k rekatégorizácii 2 štátov po kríze z hybridných režimov k nefunkčným demokraciám, a to Ghany a Mali. Naopak k autokratickým štátom sa zaradili Gambia, Madagaskar a Etiópia. V Gambii v roku 2009 prezident Yahya Jammeh bezdôvodne prepustil predsedu najvyššieho súdu napriek upozorneniam opozície o protiústavnosti tohto kroku. Lídri opozičných strán a niektorí šéfredaktori novín boli z pochybných dôvodov zatknutí, čo je znakom koncentrácie moci v rukách prezidenta a dôvodom na zníženie hodnotenia krajiny od EIU. Z Madagaskaru v roku 2009 počas vojenského puču vyhnaní prezidenta Marca Ravalomanana. V Etiópii začala vládnuca strana tvrdo potláčať opozičné aktivity, obmedzovať slobodu tlače a občiansku slobodu. Následne v máji roku 2010 s výrazným nárastom vyhrala voľby a stala sa opäť jedinou vládnuou stranou v krajine.

Naopak, v Ghane sa úradujúci prezident Nana Akufo-Addo bez kontroverzií zmieril s tesnou výhrou svojho protikandidáta, a to napriek tomu, že v prvom kole volieb vyhral a v druhom kole prehral len veľmi tesne. Táto atypická udalosť v Afrike posunula Ghanu do vyššej kategórie indexu demokracie. V Mali úradujúci prezident Amadou Toumani Toure pred koncom svojho volebného obdobia vykonal reformu ústavy, ktorou zriadil hornú snemovňu, kontrolný volebný orgán a zabezpečil slobodu médií, čo tiež presunulo Mali o demokratickú kategóriu vyššie.

Africké krajiny, ktoré sa v roku 2010 kategorizovali medzi diktátorské štáty sú zoradené podľa hodnôt indexu demokracie v tabuľke 1. Čím má daný štát lepšie umiestnenie, tým bližšie je ku kategórii hybridných štátov. $\Delta ID_{2010 - 2008}$ predstavuje zmenu hodnoty indexu demokracie medzi rokmi 2010 a 2008. Záporné čísla teda znamenajú zhoršenie tohto indikátora v 23 štátoch. CPI 2010 predstavuje index vnímania korupcie v jednotlivých krajinách. Môže naberať hodnoty medzi 0 a 10, pričom hodnoty bližšie k nule predstavujú veľmi vysoko skorumpovaný verejný sektor. Aj keď pre oba ukazovatele už boli zverejnené čísla aj za rok 2011, v záujme koherentnosti všetkých skúmaných údajov sme sa rozhodli zvoliť si údaje za rok 2010, keďže makroekonomické štatistiky na rok 2011 ešte nie sú k dispozícii. Sivou farbou sme zvýraznili tie autoritárske režimy v Afrike, kde je vyššia úroveň skorumpovanosti verejného sektora, než v Číne. Tam bol CPI v roku 2010 vyčíslený na 3,5. Ako je vidieť, okrem Rwandy a Tuniska (ktoré malo také isté CPI ako Slovensko), boli zaznamenané nižšie hodnoty vo všetkých skúmaných štátoch.

Tabuľka 1. Diktátorské štáty v Afrike

Poradie podľa najlepších hodnôt ID v roku 2010		$\Delta ID_{2010 - 2008}$	CPI 2010
1.	Madagaskar	-1,63	2,6
2.	Mauritánia	-0,05	2,3
3.	Maroko	-0,09	3,4
4.	Etiópia	-0,84	2,7
5.	Burkina Faso	-0,01	3,1
6.	Nigéria	-0,07	2,4
7.	Togo	1,01	2,4
8.	Alžírsko	0,12	2,9
9.	Kamerun	-0,05	2,2
10.	Komory	-0,17	2,1
11.	Niger	-0,03	2,6
12.	Gambia	-0,81	3,2
13.	Angola	-0,03	1,9
14.	Gabon	0,29	2,8
15.	Rwanda	-0,45	4,0
16.	Egypt	-0,82	3,1
17.	Pobrežie Slonoviny	-0,24	2,2
18.	Svazijsko	-0,14	3,2
19.	Kongo	-0,06	2,1
20.	Guinea	0,70	2,0
21.	Tunisko	-0,17	4,3
22.	Zimbabwe	0,11	2,4
23.	Sudán	-0,38	1,6
24.	Eritrea	0,00	2,6
25.	Džibutsko	-0,16	3,2
26.	DR Kongo	-0,13	2,0
27.	Guinea Bissau	0,00	2,1
28.	Líbya	-0,06	2,2
29.	Rovníková Guinea	-0,35	1,9
30.	Stredoafrická republika	-0,04	2,1
31.	Čad	0,00	1,7

Zdroje: EIU: *Index of Democracy 2010*. [online]. 2011. [Cit. 19.2.2012]. Dostupné na internete: <http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf>

Transparency International: *Corruption Perception Index 2010* [online]. 2011. [Cit. 19.2.2012]. Dostupné na internete:

<http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results>

2.2 Štruktúra exportu nerastných surovín autokratických štátov Afriky

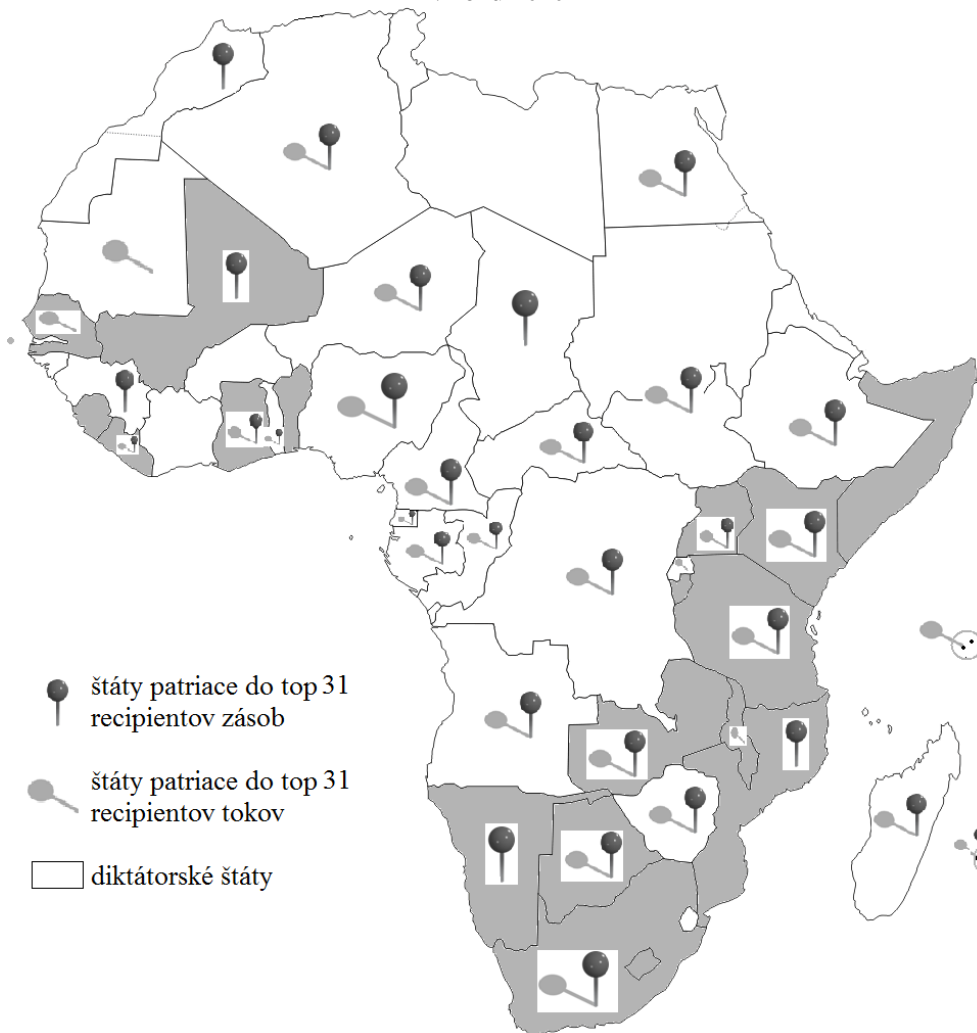
Závislosť výšky čínskych investícií v týchto 31 autokratických režimoch Afriky a nerastného bohatstva týchto krajín zistíme analýzou, v rámci ktorej budeme sledovať:

- zásoby/toky čínskych PIZ
- objem exportu nerastných surovín z týchto štátov a čínsky podiel na ich dovoze

Vzhľadom na vysoký počet autokratických režimov v Afrike a rastúce čínske PIZ na tomto kontinente, metódu zistenia čínskej angažovanosti v týchto štátoch sme si zvolili nasledovne: Predpokladáme, že pokiaľ by Čína hľadala primárne nedemokratických afrických

partnerov, týchto 31 diktátorských štátov by bolo medzi 31 najväčšími recipientmi, a teda 100 % čínskych prioritných investičných lokalít by bolo zároveň diktátorských. Preskúmame teda čínske toky aj zásoby PIZ v roku 2010 a určíme, koľko percent z 31 najväčších recipientov PIZ je zároveň diktátorských (Mapa 1).

Mapa 1. Top 31 recipientov čínskych zásob a tokov PIZ a diktátorské štáty v Afrike v roku 2010



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov EIU: Democracy index 2010 a MOFCOM: 2010 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment.

Na základe týchto údajov možno skonštatovať, že približne väčšina (62 %) najväčších recipientov čínskych tokov i zásob PIZ v roku 2010 bolo spomedzi diktátorských (autokratických) štátov. K diktátorským štátom, ktoré neboli medzi 31 najväčšími prijímateľmi čínskych tokov PIZ v roku 2010, patrilo týchto 12 štátov:

- 5 mil. USD – 1 mil. USD: Džibutsko, Eritrea, Čad, Maroko

- Žiadne PIZ, prípadne mierny odlev PIZ (0 do - 1 mil. USD): Gambia, Komory, Tunisko
- Odlev PIZ (-1 mil. a viac): Pobrežie Slonoviny a Líbya
- Nie sú údaje, predpokladáme investície konvergujúce k nule: Guinea Bissau, Burkina Faso a Svazijsko

Tieto údaje môžu budiť dojem, že Čína preferuje investície v autokratických režimoch Afriky. Predtým však, ako urobíme záver, že čínske PIZ v Afrike sú determinované skorumpovanosťou a autokratickosťou štátov, sme sa rozhodli porovnať tieto zistenia s investíciami EÚ 27 a USA. Analogickým spôsobom, sme identifikovali medzi 31 top recipientmi PIZ EÚ 27 v roku 2010 18 diktátorských štátov Afriky, čo predstavuje 58 %¹⁰². USA v roku 2010 investovali v 23 štátoch Afriky viac než 0,5 milióna USD, čo predstavuje hodnotu, od ktorej Ministerstvo Obchodu USA zverejňuje toky investícií. Z týchto je 12 štátov, čiže približne 52 % diktátorských režimov¹⁰³.

Väčšina čínskych PIZ je síce lokalizovaná v diktátorských štátoch, ale nemožno tvrdiť, že by výlučne tieto štáty boli prioritou čínskych investorov. Pri analýze čínskeho záujmu o autokratické režimy Afriky je dôležitá komparácia podielu týchto režimov na investíciách štátov EÚ a USA, na vytvorenie objektívnych záverov. Na základe tejto komparácie je evidentné, že vysoká miera korupcie a nízky index demokracie, sú pre týchto aktérov rovnako (ne)podstatné.

Z uvedených autokratických režimov sú Mauritánia, Nigéria, Alžírsko, Angola, Gabon, Kongo, Guinea, Sudán, DR Kongo, Líbya, Rovníková Guinea a Čad tie, ktorých viac než polovicu exportných príjmov tvorí predaj nerastných surovín na zahraničné trhy. Pre väčšinu týchto štátov, príjmy z nerastných surovín predstavujú takmer jediný zdroj príjmov zo zahraničného obchodu. Prejavujú sa v nich merkantilistické obchodné tendencie, pričom sa nachádzajú na tej istej strane nerovnej obchodnej výmeny ako počas kolonializmu. 19 štátov (Tabuľka 2)¹⁰⁴ spĺňa kritériá autokratického režimu a zároveň najväčších 31 recipientov čínskych PIZ v Afrike.

S výnimkou Madagaskaru a Gambie, zvyšných 6 štátov patrilo medzi 31 najväčších beneficentov čínskych tokov PIZ.¹⁰⁵

¹⁰² Vypočítané podľa štatistických údajov Eurostatu.

¹⁰³ Vypočítané podľa štatistických údajov Úradu ekonomických analýz Ministerstva obchodu USA.

¹⁰⁴ Madagaskar, Mauritánia, Etiópia, Nigéria, Togo, Alžírsko, Kamerun, Niger, Angola, Gabon, Rwanda, Egypt, Kongo, Guinea, Zimbabwe, Sudán, DR Kongo, Rovníková Guinea a Stredoafrická republika.

¹⁰⁵ Tabuľka 2 predstavuje prehľad exportnej závislosti na nerastnom bohatstve jednotlivých diktátorských štátov v Afrike. Sivou farbou sú zvýraznené tie štáty, do ktorých v sledovanom roku 2010 prúdilo najviac čínskych investícií, resp. top 31 recipientov tokov čínskych PIZ. Ex NS/ NS predstavuje percentuálny podiel nerastných surovín na celkovom exporte daného štátu do sveta. Príjmy jednotlivých krajín z ropy, zemného plynu, kovov a rúd, perál, drahých kovov a zlata sme vyznačili pre najväčších producentov danej kategórie. Rovnako sme vyznačili krajiny, ktorých minimálne 20 % exportných príjmov z predaja nerastných surovín prúdi z Číny.

Tabuľka 2 Diktátorské štáty v Afrike a ich štruktúra exportu nerastných surovín v r. 2010

Poradie podľa najlepších hodnôt ID v roku 2010		Ex NS/ Ex	Ropa (mil. \$)	Plyn (mil. \$)	Uhlie (mil. \$)	Kovy a rudy (mil. \$)	Perly, drahé kovy, zlato (mil. \$)	Ex NS do Číny/ Ex
1.	Madagaskar	18,5 %	47	0,5	0	95	57	4,1 %
2.	Mauritánia	71,4 %	121	0,3	0	1 218	119	38,8 %
3.	Maroko	15,9 %	680	0,7	0,2	2 022	1 098	1 %
4.	Etiópia	8,9 %	0,076	0	0,012	26	204	0,5 %
5.	Burkina Faso	40,1%	0,5	0,008	-	16	501	0,6 %
6.	Nigéria	92,3 %	60 410	3 988	0,2	666	60	0,9 %
7.	Togo	27 %	102	4		127	8	0,1 %
8.	Alžírsko	98,6 %	33 620	22 462	0,005	166	8	2,0 %
9.	Kamerun	46,3 %	1 644	0,093	-	130	13	4,3 %
10.	Komory	1,2 %	0,001	-	-	54	98	0 %
11.	Niger	32,1 %	35	-	-	242	58	2,6 %
12.	Gambia	15,5 %	0,009	-	-	2	0,3	5,1 %
13.	Angola	99,6 %	48 312	224	-	39	506	52,3 %
14.	Gabon	84,9 %	6 403	0,5	1	706	1	10,8 %
15.	Rwanda	24,4 %	3	-	0,1	69	0,09	9,4 %
16.	Egypt	38,6 %	4 989	2 267	186	1 582	1 034	0,3 %
17.	Pobr. Slon.	33,9 %	3 197	2	0,05	61	13	0,2 %
18.	Svazijsko	4,1 %	0,8	7	9	25	21	0 %
19.	Kongo	90,4 %	6 582	101	-	647	46	27,2 %
20.	Guinea	68,3 %	285	46	-	655	84	1,1 %
21.	Tunisko	17,2 %	2 503	0,2	0,2	316	5	0,1 %
22.	Zimbabwe	36,1 %	8	0,05	297	394	200	2,6 %
23.	Sudán	94,2 %	9 298	11	2	67	514	60,3 %
24.	Eritrea	3,1 %	0,01	-	-	0,3	0	0,2 %
25.	Džibutsko	23,9 %	2	-	0,004	2	12	0 %
26.	DR Kongo	90,3 %	628	40	25	3 965	216	47,8 %
27.	G. Bissau	7,1 %	7	0,2	-	655	84	0 %
28.	Líbya	96,8 %	40 641	3 664	0,037	62	391	7,4 %
29.	Rovn. Guinea	95,6 %	8 289	1 159		0,2	79	8,1 %
30.	Stredoafr. r.	36,6 %	1	-	0,007	18	32	0 %
31.	Čad	90,8 %	3 093	0,3	-	3	0,08	16,4 %
Σ	19 (62 %)	12 (39)	10 (32 %)	4 (13 %)	2 (6 %)	4 (13 %)	2 (6,45 %)	8 (26 %)

Ex NS/ Ex – podiel export nerastných surovín naceľkovom exporte krajiny

Ex NS do Číny/ Ex – podiel export nerastných surovín do Číny na celkom exporte krajiny

Σ - počet, resp. podiel sivou vyznačených štátov (najväčších recipientov čínskych PIZ, krajín závislých od exportu nerastných surovín, najväčších exportérov jednotlivých kategórií nerastných surovín, krajín, kde export nerastných surovín do Číny presahuje hranicu 20% celkových exportov nerastných surovín)

Vlastné spracovanie podľa údajov UNCTAD.

Všetky ropné štáty Afriky sú autokratické. Desť ropných štátov pokrýva 9,3 % z 9,5 % svetových ropných zásob.¹⁰⁶ Zemný plyn nie je taký hojný a diverzifikovaný v štátoch Afriky ako ropa. 7,5 % z celosvetových zásob ropy je alokovaných v Afrike, pričom 4 štáty – Nigéria, Alžírsko, Egypt a Líbya – vlastnia 7,3 % celosvetových rezerv¹⁰⁷. Africké zásoby čierneho uhlia sú málo signifikantné, vynímajúc juhoafrické ložiská. Export kovov a rúd vo výrazne prispieva k exportným príjmom Mauritánie, Maroka, Egyptu a DR Konga, kde ich exporty dosiahli hodnotu vyššiu než 1 miliardu USD v roku 2010. Export perál, drahých kovov a nemonetárneho zlata dosiahol túto hodnotu v tom istom roku v Maroku a v Egypte (Tabuľka 2). Čína bola v tomto roku hlavným odberateľom nerastného bohatstva Madagaskaru, Mauritánie, Gambie, Angoly, Rwandy, Konga, Sudánu a DR Konga, kde nakúpila viac než 20 % ich exportovaných surovín. S výnimkou Madagaskaru a Gambie, zvyšných 6 štátov patrilo medzi 31 najväčších beneficentov čínskych tokov PIZ.¹⁰⁸

Analýza kompozície 31 najväčších recipientov tokov čínskych PIZ v roku 2010 odhalila, že 19 z nich patrí medzi autokratické režimy, z ktorých 6 exportovalo viac než 20 % svojich nerastných surovín do Číny. Zambia bola jediným neautokratickým režimom exportujúcim viac než 20 % svojich nerastných surovín do Číny. V roku 2010 jej exporty nerastných surovín mierené do Číny dosahovali 31 % celkových exportov jej nerastného bohatstva a nachádzala sa na 8. mieste v rebríčku investičného záujmu Číny meraného na základe tokov PIZ. Ostatné africké štáty, dosahujúce vyššie indexy demokracie majú aj väčšiu diverzifikáciu exportu svojich nerastných surovín. 23 štátov spomedzi najväčších príjemcov čínskych tokov PIZ v roku 2010 boli zároveň aj najväčšími exportérmi nerastných surovín do Číny. Význam nerastného bohatstva afrických štátov je preto nespochybniteľne dôležitým determinantom čínskej angažovanosti v nich, čo o nedemokratickosti týchto štátov nemožno tvrdiť.

ZÁVER

Čínsku angažovanosť v Afrike často kritizujú v politických, mediálnych i akademických kruhoch, najmä pre neomerkantilistický prístup k štátom tohto kontinentu a uprednostňovanie nedemokratických štátov bohatých na nerastné suroviny. Čínska vláda poprela tieto obvinenia a na prezentuje pozitívny aspekt - čínske priateľstvo s africkými štátmi aj na globálnych fórach, či už v rámci FOCAC alebo OSN. Táto práca analyzuje štatistické dáta na zistenie kauzality medzi tokmi/zásobami čínskych PIZ v jednotlivých štátoch Afriky, exportom ich nerastného bohatstva a nedemokratickosti. Analýza dát týchto indikátorov potvrdila súvislosť medzi čínskymi tokmi PIZ v Afrike a exportom nerastného bohatstva, spojitosť s demokratickosťou vlád však nebola potvrdená. Základným predpokladom dokázania tejto spojitosti bolo, že ak by Čína mierila svoje investície predovšetkým do autokratických štátov Afriky, tie by mali byť prioritnými recipientmi jej PIZ v Afrike – teda 31 autokratických štátov by malo byť zároveň 31 najväčších recipientov čínskych PIZ. Naša analýza potvrdila, že pre väčšinu, teda 19 z 31 štátov tento predpoklad platí. Zároveň sme však poukázali aj na to, že

¹⁰⁶ BRITISH PETROL. 2011. *BP Statistical Review of World Energy*. [online]. 2011. [18.2.2012]. Dostupné na internete: <www.bp.com/statisticalreview>

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Tabuľka 2 predstavuje prehľad exportnej závislosti na nerastnom bohatstve jednotlivých diktátorských štátov v Afrike. Sivou farbou sú zvýraznené tie štáty, do ktorých v sledovanom roku 2010 prúdilo najviac čínskych investícií, resp. top 31 recipientov tokov čínskych PIZ. ExNS/Ex predstavuje percentuálny podiel nerastných surovín na celkovom exporte daného štátu do sveta. Príjmy jednotlivých krajín z ropy, zemného plynu, kovov a rúd, perál, drahých kovov a zlata sme vyznačili pre najväčších producentov danej kategórie. Rovnako sme vyznačili krajiny, ktorých minimálne 20 % exportných príjmov z predaja nerastných surovín prúdi z Číny.

tento predpoklad platí analogicky aj v prípade tokov PIZ z EÚ 27 pre väčšinu (pre 18 z 31 štátov). Je to prirodzený dôsledok toho, že v Afrike existuje veľký počet autokratických režimov a tak, pri obchodnej, či investičnej spolupráci je takmer nemožné tieto režimy obísť, predovšetkým, pokiaľ sú v popredí investičného záujmu štáty bohaté na ropu a zemný plyn.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. BRITISH PETROL (2011). *BP Statistical Review of World Energy*. <www.bp.com/statisticalreview> Cit. 18.2.2012.
2. ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT (2010). *Index of Democracy 2010*. <http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf> Cit. 19.10.2011.
3. EUROSTAT (2011). *EU direct investment flows, breakdown by partner country and economic activity*. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/balance_of_payments/data/databases> Cit. 12.2.2012.
4. MOFCOM (2010). *2010 年度中国对外直接投资统计公报* (2010 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment). Beijing: MOFCOM.
5. SZIKOROVÁ, N., GRANČAY, M. (2011). Teórie analyzujúce priame investície pochádzajúce z rozvojových krajín. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. 9 (2), s. 44-55.
6. SZIKOROVÁ, N. (2009). Strategický prístup Číny k Afrike a jeho ekonomické implikácie. *Medzinárodné vzťahy 2009: aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. 10. Medzinárodná vedecká konferencia na Zámku v Smoleniciach, 03. - 04. december 2009. Zborník z konferencie. s. 735-748. Bratislava: EKONÓM.
7. TRANSPARENCY INTERNATIONAL (2011): *Corruption Perception Index 2010*. <http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results> Cit. 19.2.2012.
8. UNCTAD (2011). *Handbook of Statistics 2010*. New York: UNCTAD.
9. US DEPARTMENT OF COMMERCE (2011). *Balance of Payments and Direct Investment Position Data*. Washington D.C.: US Department of Commerce.
10. <<http://www.bea.gov/international/xls/longctry.xls>> Cit. 12.2.2012.
11. WORLD BANK (2011). *World Governance Indicators*. Washington D.C.: The World Bank. <<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>> Cit. 10.11.2011.

KONTAKT

Ing. Nóra Szikorová
Fakulta medzinárodných vzťahov
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1/B
85235 Bratislava
E-mail: nora.szikorova@euba.sk